№ 20. 21 krasawika 1916 h. Cena 5 fen.

HOMAN

BIEŁARUSKAJA WIŁEŃSKAJA CZASOPIŚ

WYCHODZIĆ DWA RAZY U TYDZIEŃ: U AUTORKI I U PIATNICY.

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty: na 1 hod—4 m. 80 fen., na 1/2 hodu—2 m. 40 f., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

ADRES REDAKCII I ADMINISTRACII: WILNIA, ZAWALNAJA 7.

Cena abwieštak: na 4-aj staranie za radok drobnymi literami—25 fenig.; drobnyje abwiestki—pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

TELEHRAMY.

Apawieszczeńnia Hłaŭnaj Kamandy:

20 krasawika.

Zachodni front:

U pawaroci reki kala Ipra niamieckim patrulam udałosia ŭwarwacca u anhlickije akopy,—u tym liku kala darohi Langemark-Ipr, hdzie jany zdabyli 600 metroŭ pazycij worahoŭ i krepka udzieržywali u swaich rukach, nia hledziaczy na niekolki atak z ręcznymi hranatami. Tut, a tak sama kala Wieltje i na pałudni ad Ipra ŭziaty pałonnyje ahulnym likam: 1 aficer i 108 sałdatoŭ; zdabyty dwa kulemioty.

Na ŭschodzi ad Tracy-le-Mont gazy, puszczenyje na naszy akopy, razyjszlisia tolki pa ŭłasnych akopach francuzoŭ.

U wakolicach Maasu worahi abstreliwali silnym ahniom zdabytyje nami ad jaho pazycii na uschodnim bierazi. U lesi Kajjett pad wieczer, paśla padhatoŭki ahniom, paczałasia dawoli silnaja ataka niepryjacieloŭ. Jana dajszła da naszych akopaŭ na wysunutym rahu. Na inszych miejscach jana była adbita s ciažkimi stratami u francuzoŭ, dy apracza taho my ŭziali niekolki dusz u pałon.

U dalinie Wewru i na Cotes, na pałudni ad Werdenu, dalej iszli silnyje artyleryjskije abstreły z abodwych bakoŭ. Piachota nie wystupała.

Uschodni i Bałkanski front:

Biez prypadkoŭ znacznaj wahi.

Hłaunaja Kamanda Armii.

Aŭstryjackaje apawieszczeńnie.

WIENA. (W.T.B.). 20/IV. *Rasiejski i pałudzienna-uschodni front:* niczoha nowaho.

Italjanski front: dziakujuczy dobraj, jasnaj pahodzi, artyleryjskije bitwy szmat dzie na fronci uczora bolej ažywilisia. Wiarszyna Kol-di-Lana — ŭ rukach worahoŭ. Na wuczastku Sugana italjancy darma szturmawali naszy nowyje pazycii.

v. Hoefer.

Z aposznich dzion:

18 krasawika.

Zachodni front:

Nasza artyleryja abstreliwała silnym ahniom anhlickije pazycii ŭ wakolicach Sent-Elua. Niewialikaja ataka na zdabytuju nami lejku ad uzrywu z ręcznymi hranatami była nami lohka adbita.

Na abapoł kanału Labasse i na paŭnocznym uschodzi ad Loos ad czasu da czasu uźnimalisia wielmi wostryje bitwy na ręcznyje hranaty. Kala Neuwill i Betowen my udaczna ŭzarwali niekolki min.

Naabapoł Maasu razwiwalisia enerhicznyje artyleryjskije bitwy. Na prawo ad hetaj reki nižniesaskije wojski zdabyli szturmam francuskije pazycii u Steinbruchu, na 700 metroŭ na pałudni ad folwarku Hodromon, na skłonach hor na pałudziennym zachodzi ad folwarku Tiomon. K nam u pałon papali: 42 aficery, ŭ tym liku 3 sztabowyje, 1646 sałdatoŭ nieranienych i 50 ranienych. Ich imiony, jak i imiony ŭsich francuzoŭ, papaŭszych da nas u hetaj wajnie ŭ pałon, a ŭ tym liku imiony pałonnych 711 aficeroŭ i 38,155 sałdatoŭ uziatych nami ŭ bitwach kala Maasu ad 21 lutaho, buduć usie nadrukowany u „Gazette des Ardennes“. Heta—zatym, szto francuzy prabawali poŭoficyozna sumlewacca ab praŭdziwaści naszych apawieszczeńniaŭ.

Sproby worahoŭ nastupać kala lesu i ŭ lesi Kajjett byli paŭstrymany naszym ahniom czaściu ŭ czasi padhatoŭki, czaściu ŭ samym ich paczatku.

Francuskaja artyleryja razwiwała niezwyczajna silny ahoń proci naszych pazycij na raŭninie Wewr i na harach na pałudziennym uschodzi ad Werdenu—ažno da wakolic St. Miel.

Uschodni front.

Rasiejskije ataki kala pieradmastowych akopaŭ pad Dźwinskam proci naszych pazycij na poŭdni ad Harbunoŭki, katoryje wialisia siahońnia ranicaj na wuzkim fronci, adbity nami z wialikimi stratami u worahoŭ.

Bałkanski front:

Niczoha hodnaho uwahi nie było.

19 krasawika.

Zachodni front:

Na ŭschodzi ad Maasu naszaje wojska, kab dawiarszyć uczoraszniuju udaczu, szturmawało siahońnia kamienołomniu u fermi Hodromon. U straszennaj bitwie na sztyki bolszaja czaść tamtejszaho harnizonu zhinuła. Bolsz sotni dusz my ŭziali ŭ pałon i zdabyli niekolki kulemiotaŭ. Francuskaja kontrataka proci nowaho niamieckaho frontu na paŭnocznym zachodzi ad fermy Tiomon nami adbita.

Niewialikije francuskije pieszyje drużyny, katoryje ŭ roznych punktach prabawali padyjści da naszych akopoŭ, adbity ahniom piachoty i hranatami.

Na ŭshorkach Kombr niamieckije patruli ŭwarwalisia na pazyciju worahoŭ i ŭziali ŭ pałon 1 aficera i 76 sałdatoŭ.

Uschodni front:

U paŭnocznaj czaści frontu — znacznaja rabota artyleryi i patruloŭ.

Bałkanski front:

Niczoha nowaho.

Aŭstryjackaje apawieszczeńnie.

WIENA. (W.T.B.). *Rasiejski i pałudzienna uschodni front:* Biez pieramien.

Italjanski front: Na uźbiarežžy italjancy ŭ niekatorych miejscoch wyjawili ŭczora bolsz ruchawuju rabotu. Nad Tryestam lotali dwa latuny worahoŭ, katoryje bombami zabili dwuch žycharoŭ, ranili — piacioch. Naszy aeropłany adahnali worahoŭ da Grado i tamaka udaczna papali bombaju ŭ italjanski minanosiec.

Na pałudziennaj czaści płoskahorja Doberdo i na pieradmastowych fortach Gercu iszli artyleryjskije bitwy. Kala Zahory naszaje wojska adbiło ataku worahoŭ, pryczyniŭszy im wialikije straty. Mastowyje forty Tolmejnu byli da samaho wieczera pad silnym abstrełam worahoŭ.

Na fronci Karyntii i Tyrolu artyleryjskije bitwy iszli s pieramiennaj siłaj. Najbolsz silnymi jany byli pry Kol-di-Lana, hdzie ahoń niepryjaciela dajszoŭ da „barabannaho“. Paśla poŭnaczy italjancy pawiali tut ahulnuju ataku, katoraja była adbita. Dalej woraham udałosia uzarwać u niekolkich miescoch naszy pazycii na zachodniaj wysokaj czaści Kol-di-Lana i ŭwarwacca ŭ zusim zrujnawanyje akopy. Bitwa idzie dalej.

U dalinie Sugana, hdzie italjancy ŭsio nowymi napaściami niepakoili naszy forposty, my kontratakaju wykinuli worahoŭ z ich pierednich pazycij. Pry hetym u naszy ruki papali: 11 aficeroŭ i 600 sałdatoŭ — nieranienych, dy 4 kulemioty.

v. Hoefer.

? Mir ? !...

HAGA (W.T.B.). Ad uczora ŭ finansowych kruhach chodziać czutki ab zamireńni. Na amsterdamskaj biržy ŭraz že padniałasia waluta ŭsich wajujuczych dzieržaŭ. „Handelsblade“ z hetaj pryczyny pisze, szto ab warunkach, pry jakich paŭstali hetyje czutki, niczoha niewiadoma.

Italjanskije wuczycieli proci wajny.

LUGANO (W.T.B.). U italjanskim sajuzi wuczycieloŭ paczaŭsia kryzis. Bolszaja czaść hetaho sajuzu, abnimajuczaho ŭsiu Italiju, staić za neutralnaść, i tolki mienszaja czaść staić za wajnu. Na kongresi sajuzu, katory maje adbycca, treba ždać rezkich wystupleńniaŭ.

Socyalisty i wajna.

LUGANO (W.T.B.). Italjanskije socyalisty, praciŭniki wajny, pryhataŭlajuć na 1 maja wialikije demonstracii, kab wyjawić mirnyje tendencii italjanskich rabotnikoŭ i ich szczyraje žadańnie zawiaści nanowa spakoj u Eŭropi.

Rumynija i sajuźniki.

BERLIN. (W. T. B.). Karespandent «Berl. Tgbl.» z Bukaresztu krytykuje rasiejskuju zabaronu wywazu ŭ Rumyniju i kaže, szto adnaczasnaść krokoŭ proci Hollandii i Rumynii pakazwaje, szto rasiejskaje wystupleńnie było zahadano paryžskaj konferencijej. Najbližejszaja pryczyna hetaho — paszyreńnie handlowych adnosin miž Rumynijej i siaredniа-eŭropejskimi dzieržawami. Zakryćcie rasiejskaj hranicy dla wywazu ŭ Rumyniju czaściu roŭnaważycca tym, szto tudy paczali ŭwazić bolsz tawaroŭ z siarednia-eŭropejskich hasudarstw. Nacisk sajuźnikoŭ na Rumyniju z hetaj pryczyny nia dojdzie žadanaj mety.

Na Wialikdzień.

—s—

Jeszcze adzin Wialikdzień u doŭhim radzi hadoŭ, szto, bytcym szparkaja reka, ciakuć adzin za adnym — u niejkuju niazwiedanuju dal. I kožyn raz hety wialiki dzień Uwaskrasieńnia, dzień pabiedy światoj Idei miłaści da czeławieka, a razam s tym i dzień adradžeńnia žyćcia ŭ-wa ŭsiej pryrodzi budzić u sercach naszych niejkuju dziŭnuju radaść, budzić wieru ŭ lepszuju buduczynu — u adradžeńnie i naszaho žyćcia.

Sioleta ždžem my hetaho dnia z dwajnoj nieciarpliwaściu: ciažkije, sumnyje czasy nastali dla naszaho Kraju, cieraz katory pierewaliwajucca wajennyje chwali. Skolki bratoŭ naszych hibieje ciapier niehdzie daloka—ŭ czužoj Maskoŭszczyni, skolki ich praliwaje swaju kroŭ — za czužoje dzieła? Skolki ŭžo nikoli nia wiernucca ŭ rodnuju staronku, da tych miejsc, dzie radzilisia i uzrastali?... Zrujnawany, spaleny wioski naszy; zniszczeno dabro, katoraje dziesiatkami hadoŭ žbirań ciažkaj pracaju biełaruski sielanin-chlebarob... Zdajecca, ŭsio złažyłosia na toje, kab da zwańnia wyniszczyć nasz rodny Kraj, kab scierci samaje imia naszaho narodu.

Ale wialikaje świata Ŭwaskrasieńnia, świata pabiedy świetu nad ciemraj zimowaj kaže nam wieryć, szto ŭsie naszy biedy — nia wiecznyje. Skonczycca wajna, adbudujucca zrujnawanyje chaty, a świežyje mahiły parastuć zialonaj trawoj, i paczniecca ŭ nas nowaje žyćcie — jaśniejszaje, lepszaje.

Woś, baczym pierszyje znaki nowaj buduczyny: narod paczynaje swaimi rukami budawać sabie dolu, paczynaje wyjaŭlać skrytuju ŭ im wiekami tworczuju siłu. Dzie tolki astalisia žywyje ludzi, tam na pažaryszczach paczynajuć świacicca świežyje zruby nowych chat. Zakipaje rupnaja praca na ralli, paaranaj bombami i hranatami, parezanaj akopami i transzejami. A porucz s tym u pracesi adbudoŭki tworacca asnowy i duchowaho žyćcia biełaruskaho narodu: paczynajecca szyrokaja kulturnaja praca, atkrywajucca szkoły biełaruskije, mowa nasza paczynaje dabiwacca naležnaho jej miejsca u hramadzianskim žyćci, u kaścieli, cerkwi. *Narod-niawolnik paczuŭ siabie haspadarom na swajej ziamli.*

Praŭda, mała ŭ nas ruk da wialikaj tworczaj raboty, dyj pad huł niedalokich harmatnich strełoŭ nielha dumać ab normalnaj pracy. Ale scichnuć strely, wiernucca nazad u swaju staronku adarwanyje ad jaje wajnoj syny jaje, — i narod biełaruski, parwaŭszy raz staryje puty, *nia wiernicca da padniawolnaho žyćcia*, jakuju by dolu ni prynios jamu zaŭtraszni dzień.

Hetu wieru, asnowanuju na faktach, my śmieła možem wykazać pad sioletniaje Wialikodnaje świata. Hetaj wieraj dzielimsia z usimi biełarusami, bo ŭwaskros užo nasz narod, i *pry pierszych pramieńniach sonieјka woli* zaruniejuć naszy paletki, zakrasuje rodnaja niwa i dašć bahaty uradžaj.

Pałažeńnie rabotnikoŭ u Rasiei.

Nima takoha norodu, dzie panawała by poŭnaja unutrenaja harmonija, poŭny spakoj. Niaroŭnaść u pałažeńni rožnych stanoŭ i klas, praŭda, ciapier szmat pamienszała: nima ŭžo ani daŭnaho rabstwa, ani pryhonu. Ale zatoje astałasia ciažkaja *zaležnaść pracy ad kapitału*, zaležnaść rabotnickaj klasy ad tych, chto maje ŭ rukach kapitał i ŭsie pryłady da pracy: maszyny, fabryki, surowy materjał. Za swajo *prawo ŭładańnia* hetym jany zabirajuć i tuju *dadatkowuju wartaść*, katoruju małacenny kusok žaleza, drewa, ci inszaho nabiraje, pabywaŭszy ŭ rukach rabotnika i abiarnuŭszysia ŭ tuju ci inszu patrebnuju da užytku ludziej recz, instrument, pryładu. I proci hetaho zmahajecca rabotnickaja klasa, žadajuczy, kab *pradukt jaje pracy* iszoŭ na karyść tych, chto swaimi rukami tworyć materjalnaje bahaćcie narodaŭ.

U tych dzieržawach, dzie zakony dla ŭsich roŭnyje i dzie urad rupicca roŭna ab usich žycharoŭ,—ułaści nia robiać rabotnikam nijakich pieraszkod u ich zmahańni s kapitałam. U Niamieczczyni rabotnickaja socyał-demokratycznaja partija — heta samaja wialikaja, samaja mocnaja orhanizacija i maje ŭ niamieckim parlamenci bolsz swaich predstaŭnikoŭ, czym katoraja budź inszaja partija. U Anhlii, jak my hetymi dniami dawiedalisia s telehram, kali rabotniki ŭ kapalniach pastanawili zrabić zabastoŭku, kab pry uzrastajuczaj daražyni spažyŭnych praduktoŭ dabicca i wialikszaj płaty, — prawicielstwo nia toje, szto nie rabiło im praszkod, ale nawat minister uziaŭsia być pasrednikam miž zabastoŭszczykami i ich haspadarami.

Hetak wiadziecca ŭ dzieržawach, u katorych jość konstytucija, ŭ katorych panuje praŭdziwaja swaboda i roŭnaść usich pierad zakonam. A tolki pierewiadziesz woczy na Rasieju, — i tut abraz zusim źmieniajecca: tut carskaje prawicielstwo nia tolki nie pryznaje prawa rabotnikoŭ dabiwacca palapszeńnia warunkoŭ pracy, ale ŭsie swaje aružnyje siły: wojska, paliciju, žandaroŭ — pasyłaje proci rabotnikoŭ, kali tyje pamknucca dachodzić swaich słusznych prawoŭ. Dawoli ŭspamianuć „znamienityje“ lenskije rastreły rabotnikoŭ, tysiaczy aresztoŭ i ssyłańnia ŭ Sybir bolsz świedomych predstaŭnikoŭ rabotnickaj klasy, ureszci sud nad deputatami, katoryje za swaju prynaležnaść da rabotnickaj socyał-demokratycznaj partii zasudženy na katarhu...

Kali paczałasia wajna, u Rasiei niet wiedama, atkul naradziłasia miž rabotnikami nadzieja, szto heta wajna pryniasie im palapszeńnie žyćcia, pryniasie wolu. I jany pakorna iszli na wajnu, a tyje, szto astalisia pry raboci, spakojna i sumlenna pracawali kožyn na swaim miejscy. Ale skora wyjawiłosia, szto prawicielstwo, katoraje zaŭsiody rupiłosia tolki ab karyść zamožnych stanoŭ, bo da ich usie czleny jaho prynaležać, — i z hetaj wajny chocze skarystać dzieła jeszcze bolszaho umacawańnia ŭłaści kapitału nad rabotnikami. Rasiejskaje prawicielstwo wiadzie dalej palityku, niazhodnuju z interesami rabotnickaj klasy, chacia ciapier bolej, czym kali, jasna, szto ŭsia moc Rasiei apirajecca tolki na raboczych rukach. Ni ab jakich ustupkach rabotnikam jano nia dumaje i hwałtam prymuszaje ich maŭczać, nie dajuczy wyjawić swaich patreb i žadańniaŭ.

A patreby hetyje ŭsio uzrastajuć — porucz s ciažkimi warunkami žyćcia, porucz z straszennaj daražyniej usich praduktoŭ. Pramyszleniki, fabrykanty zarablajuć na wajennych zakazach nialiczenyje hroszy, — a rabotniki pracujuć na starych warunkach. Dyk nia dziwa, szto hetak czasta prychodziać z Rasiei wiestki ab zabastoŭkach, rabotnickich ruchach i t. d.

U adnym z aposznich numeroŭ «Russkaho Słowa» czytajem duža cikawuju wiestku, katoraja pakazwaje, szto rasiejskije ŭłaści niczoha nie nawuczylisia, niczoha nie źmianili u swaich prywyczkach. Hetak, kab abhawaryć swaje sprawy, rabotniki manilisia zrabić u Maskwie zjezd rabotnickich delehatoŭ z usich kancoŭ Rasiei. Na adzin moment prawicielstwo jak-bytcym praćwiareziłosia i dało pazwaleńnie na ustrojstwa hetaho zjezdu, — ale pierad samym atkryćciem zasielańniaŭ jaho, kali czaść delehatoŭ rabotnikoŭ užo pryjechała ŭ Maskwu, a czaść była ŭ darozi, jeduczy tudy, nieŭspadzieŭki wyjszoŭ prykaz, katorym ustrojstwa rabotnickaho kongressu było zabaronieno.

Jak baczym, pierad rabotnickaj klasaj u Rasiei staić jeszcze wialikaja, ciažkaja zadacza adwajewać sabie tyje prawy, s katorych rabotniki u susiednich krajoch užo kary stajuć daŭno. I rabotniki na wyzwolenych ad Rasiei ziemlach, katorych abminuła ciažkaja *baraćba za prawo dabiwacca lepszaj doli*, pawinny szczyra spahadać swaim rasiejskim tawaryszam, žadajuczy im udaczy.

Hramadzianin.

Minister Naumow ab sielskaj haspadarcy u Rasiei.

Zamiaściŭszyj Krywoszeina nowy minister sielskaj haspadarki, Naumow, skazaŭ u Dumie abszyrnuju pramowu ab pałažeńni s.-haspadarki ŭ Rasiei.

Jon spiersza adznaczyŭ toje, ab czym my ŭžo pisali: szto abszar pasiewoŭ u wosieni pamienszyŭsia na 20—50 %, dy pry hetym nazwaŭ i wakolicy, dzie hetaje pamienszeńnie dajszło najbolszaj miery. Akazywajecca, szto heta jakrsz tyje hubernі i obłaści, katoryje pierad wajnoj liczylisia karmicielkami zachodniaj Eŭropy. Minister wykazaŭ „nadzieju“, szto chacia liszki zbožža sioleta nia budzie, ale, zdajecca, patreby narodu buduć zdawoleny niawywiezienymi s pryczyny wajny zahranicu zapasami s taho hodu. Hłaŭnuju pryczynu ruiny sielskaj haspadarki Naumow baczyć u tym, szto czaćwiortaja czaść chlebaroboŭ apynułasia u armii. Pawodłub jaho słoŭ, *niechwataje paŭtary miljonu sielskich rabotnikou*. Minister manicca zamianić ich wysialencami z zachodnich

Č czytajecca, jak CZ; Š—jak SZ.

Światy Jozafat Kuncewič.

(Pačatak u № 19)

U 1609 h. Jozafat wyświanciŭsia na ksiandza i z hetaj pary zasłyŭ zdolnym kaznadziejam, pracawitym spawiednikam i haračym apóstałam jednaści kaścielnaj. Nawuki kazaŭ nia tolki ŭ kaścieli, ale i na rynkach i ŭ inšych miejscach, dzie tolki znachodziŭ ludziej, hatowych jaho słuchać.

Na paćwierdžeńnie praŭdziwaści wiery katalickaj jon stawiŭ takije dawody, szto nia možna było z im nie zhadzicca. Dyk wielmi šmat zbłudziŭšych nawaračywałosia na uniju.

Prakanaŭšysia, što Jozafata nie nakłoniać da swaich prakanańniaŭ, dyzunity zapalilisia da Jaho najhoršaj nienawiściaj i ŭsiudy, dzie pakazwaŭsia, absypali jaho zniewahami słoŭnymi, abo i čynnymi. Wymalawali nawat abraz, na katorym byli mitrapalit Paciej i I. Rutski, a pamiž imi Jozafat z rahami na hławie i s krukom, katorym ciahnuŭ dušy, a pad hetym napisano: „dušechwat“. Dawiedaŭšysia ab hetym, Jozafat skazaŭ: „Daŭby Boh, kab ja ŭsie wašyje dušy paciahnuŭ da Boha“.

Naznačeny wikarym swajho kaścioła, adzin za ŭsich pracawaŭ: adpraŭlaŭ nabaženstwy, spawiedaŭ, kazaŭ nawuki, kirawaŭ choram i h. p.

Sw. Jazefat na staršenstwach.

Sława światašci Jozafata šyryłasia štoraz bolš; dziela čaho niekatoryje bahatyje pany, što mieli swajej fundacii klaštary, chacieli, kab Jozafat byŭ u ich klaštary staršym. Woś najpierš zaprasili jaho na archimandryta ŭ Supraśl, ale jon praz pakoru admowiŭsia ad hetaho. Paśla maršałak słonimski, Hryhor Tryzna, zaprasiŭ Jozafata da Bytenia. Tady Jozafat musiŭ jechać pa zahadu staršych.

Uskoraści dana była Kuncewiču cerkwa u Žyrowicach, dzie jość cudoŭny abraz Maryi. Cerkwa hena naležała pad toj čas da Jana Mieleški, kaštelana, katory byŭ ćwiordym schyzmatykam, ale Jozafat nawiarnuŭ jaho da unii, dyk na padziaku Bohu za nawarot achwiarawaŭ jon cerkwu Bazyljanam.

Pry padmozie bahatych panoŭ i taho-ž Mieleški Jozafat adnawiŭ cerkwu i zbudawaŭ klaštar.

Paśla hetaho ješče bolš ludziej schodziłosia da cudoŭnaho abrazu i daznawali cudaŭ. Samych uskrašeńniaŭ pamioršych zdaryłosia ŭ Žyrawicach 30. Budučy ŭ Žyrawicach, Jozafat nawiarnuŭ na uniju bahataho schyzmatyka, šlachcica Sołtana, katory sumyśla pryjechaŭ byŭ da Jozafata, kab pasprečacca ab wiery, ale skončyłosia tym, što Sołtan paŭ da noh Jozafata i prasiŭ wyspawiedać jaho.

Pa śmierci Mitrapalita Pocieja miejsce jaho zaniaŭ Rutski, a Jozafata naznaczyŭ na swajo miejsce ŭ klaštar św. Trojcy ŭ Wilniu ŭ 1614 h. Tut Jozafat pracawaŭ za niekolkich, byŭ wielmi skromny ŭ žyćci i adziežy, dla padwłasnych wielmi wyrazumieły. Adnak nichto pry im nia śmieŭ pazwolić sabie na štoś takoje, ŭ čym mohby być choć cień abrazy Boha. Klaštar Światoj Trojcy byŭ jakby krynicaj, s katoraj hojna razliwalisia jałmužny dla biednych. Dyk i harnulisia tudy biedaki ŭsiakaho rodu. A skul-že mieŭ klaštar patrebnyje bahactwy? Ohlad Božy radziŭ tak, što choć zdarałosia, što na ranicy nie było peŭnaści, ci budzie što padać zakonnikam na abied, ale nikoli nie było zdareńnia, kab i papraŭdzi treba było abyjścisia nia jeŭšy. Bo bahatyje pany, znajuczy patreby klaštaru i pawažajučy Jozafata, pasyłali bahatyje zasiłki, katoryje časami prychodzili jakraz tady, kali taho było najbolsz treba.

Sprawy służby prymušali Jozafata czasta wyježdžać z Wilni to ŭ Žyrawicy, to ŭ Byteń, to ŭ inšyje miejscy. Kožnaja padaroža jaho była jakby misyjnaj wyprawaj, bo Jozafat, ci dzie zanačawaŭ, ci zatrymaŭsia papasawać, zaraz ahledaŭsia, ci nia znojdzie ludziej, da katorych možna byłob pramowić u sprawie wiery. I heta prynosiło dobry plon. Raz pajechaŭ až u Kijeŭ i adwiedaŭ tam prawasłaŭny manastyr «Piečarskuju ławru». Kali dali znać staršamu, što pryjšoŭ Jozafat Kuncewič, udaryli ŭ zwanok i sabrałosia sto manachaŭ, katoryje stali kryčać i šumieć. Jozafat papрasiŭ

hubernij, zaniatych niemcami, pałonnymi, wyzdaraŭliwajuczymi ad ran i chwarob sałdatami, kabietami, dy szkolnikami, a ŭreszci dumaje wypisać kitajskich i korejskich rabotnikoŭ.

Dalej Naumow pierajszoŭ da pytańnia ab pałažeńni hadoŭli žywioły. Hetaje pytańnie jon nazwaŭ baluczym miejscam Rasiei. „Rasieja i ŭ zwyczajnym czasi—skazaŭ minister—biedna skacinaj.“ Jon damahaŭsia, kab nasialeńnie spažywało miensz miasa, bo inaczej „my zniszczožym abarotny kapitał rasiejskaj sielskaj haspadarki. Jość wakolicy (katoryje pradajuć skacinu pastaŭszczykam u armiju i ŭ wialikije harady), dzie ŭžo blizka zusim nima skaciny“.

S pryczyny pramowy Naumowa „Now. Wr.“ pisze: „Kali wieryć sławam ministra, dyk usia bieda pajszła s taho, szto skasawali manapolku. Piersz aposzniaja kapiejka sielanina i rabotnika iszła na harełku, a ciapier idzie na palapszeńnie strawy. Praŭda, szto niezamožnyje ludzi ciapier spažywajuć bolej miasa, ale z hetaho treba tolki cieszycca. Ratunak hadoŭli skaciny ŭ Rasiei zaležyć nie ad taho, szto rasiejski narod kinie jeści miasa, a ad prawilnaho razwićcia hadoŭli žywioły katoruju prawicielstwo pawinno paddzieržać.“ U abiecanki Naumowa zdabyć patrebnaje dla sielskaj haspadarki czysło raboczych ruk „Now. Wr.“ nia wieryć.

Warta prypomnić ciapier rezoluciju ŭsierasiejskaho sielska-haspadarskaho zjezdu: „s pryczyny taho, szto u nasieleńnia szmat dzie niechwataje nasieńnia i badaj usiudy nima raboczych ruk, s pryczyny niedastaczy skaciny i sielska-haspadarskich maszyn, nas ždže niebaspiecznaść pustawańnia wialikaho abszaru ziamli i hroźba straszennaho ŭsierasiejskaho hoładu“.

Z budnaho žyćcia.

—s—

— „Czamu wy, paniczu, haworycie usio pa prostu? Hetaž tak niepryhoža.“

Tak, tabie niepryhoža, siastryca, bo ty, biednaja — słužka, niawolnica. Twajej duszy i serca nichto nie razwiwau i nie pakazywau tabie, katoryje krywyje i katoryje prostyje darohi žyćcia. Ty, biedaczka, z nudy, žudy i biednaho sielanskaho žyćcia pryjszła na miestowy bruk, i jon—toj bruk, wulica i kuchnia adny tolki ciabie „adukawali“, dawali tabie paniaćcie ab tym, szto pryhoža i brydka. Twaja chata, dzie ty ubaczyła świet, z biarwion zrublena—ciomna i nieprytulna, a u horadzi—pałacy. U wioscy twajej narod usio szery, hruby, a tam—u pakojach, katoryje ty prybirajesz,—świetła i ciopła, i prytulna, i ludzi žywuć biez mazalou na rukach... Ty,—jak i tysiaczy pierad taboj,—skazała sabie: toje brydkoje, a heta pieknaje. Prauda, siastryca, pieknaje, ale nia nasze. I pakul my budziem sudzić ab krasie naszaj mowy, jak niawolniki i słužki, datul i budziem niawolnikami i słužkami. Može ty, siastryca, zrazumiejesz heta. Skazau by ja tabie ab krasie naszaj mowy mnoha i mnoha, ale twaja biednaja hałouka nie strawić taho szto ja tabie skazauby; ty nie zrazumiejesz mianie, bo twaje woczy niawistnyje i wuszy hłuchije. I da kanca dzion swaich ty budziesz tolki niawolnicaj i pamresz u pierakonańni, szto twaja rodnaja mowa—brydkaja...

Jazep Hulewicz.

U Wilni i wakolicach.

× **Czarodny numer „Homana“** s pryczyny Wialikadnych świat wyjdzie nie u aŭtorak, a ŭ sieradu, 26 krasawika.

× **Szkolnyje światy** ŭ 1916 — 1917 wuczebnym hodzi naznaczeny Naczalnikam Uradu na hetkije dni:

1. na Wialikdzień—ad 15 krasawika da 1 maja;
2. na Trojcu—ad 9 da 15 czerwienia;
3. u letku — ad 1 lipnia da 7 žniŭnia (aŭhusta);
4. u wosieni — ad 7 da 19 kastrycznika (akciabra);
5. na Kalady—ad 22 studnia 1916 h. da 7 śniežnia 1917 h.

× **Pryjom nowych wuczniaŭ** u Biełaruskije szkoły ŭ Wilni: Ostrabramskuju (Ostrabramskaja wul. 12), Zarecznuju (Zamkowy zawuł. 16 — Bracki dom), Antokolskuju (Antokolskaja wul. № 23), Snipiszskuju (Artyleryjskaja wul. № 1) i Žwiarynieckuju (Znamienskaja wul. № 37)—paczniecca s paczatkam nawuki 1 maja.

Za nawuku płacić nia treba.

× **U Łukiszskaj szkoli** skonczyło kurs 20 dziaciej.

Zapisy nowych wuczniaŭ zahadzia prynimajucca na nowy szkolny hod, katory paczniecca 1 maja. Nawuka darmowaja.

Szkoła pamieszczajecca pry Św.-Jurskim praspekci, № 44, kw. 18 (u dzladzincy).

× **Szkolnyje plany.** Zhodnie z instrukcijami niamieckaj ułaści, biełaruskaja Szkolnaja Kamisija ŭ Wilni apracowywaje — razam z waczycielami ŭsich tutejszych biełaruskich szkoł — szkolnyje plany na ŭwieś nastupajuczy 1 maja nowy szkolny hod.

Rabota heta budzie zakonczena ŭ czasi Wialikodnych świat. Apracawanyje plany mohuć służyć dla biełaruskich paczatkowych szkoł i za miežami Wilni. Ab ich možna zwiertacca da Kamitetu Biełaruskaho T-wa pom. pac. ad wajny (Wilnia, Wilenskaja 33, 1).

× **U Biełaruskim T-wie pom. pac. ad w.** Na aposznim zasiedańni kamitetu t-wa pastanoŭlena dawać darma abiedy biednym wuczniam biełaruskich szkoł u Wilni. Hetak sama pomacz patrebujuczym budzie dawacca tolki naturaj (abiedami).

× **Paduszny padatak u Ober-Ost.** Tolki szto ŭwajszoŭ u siłu aposzni prykaz, szto ŭsie zdolnyje da raboty mužczyny ad 15 da 60 hadoŭ, katoryje žywuć u miežach, padwłasnych Hłaŭnakamandujuczamu na Ŭschodzi, abo apynulisia tamaka dziela zarabotku, pawinny płacić paduszny padatak. Za padatkowy 1916 hod, liczaczy ad 1 śniežnia da 31 studnia, paduszny padatak stanowić 6 marak. Za dalejszyje hady — pa 8 marak za kožny padatkowy hod. Padatak biarecca napierod za kožnyje try miesiacy: 1 studnia, 1 krasawika, 1 lipnia i 1 kastrycznika. U padatkowym 1916 hodzi paduszny padatak budzie žbiracca dwa razy: 1 lipnia i 1 kastrycznika—pa 3 marki. Pawodłuh prykazu naczalnika uradu pawietowyje ŭłaści dla addzielnych asob ci klas, katoryje pawinny płacić paduszny padatak, mohuć naznaczać wyszejszy padatak, czym tut pakazana. Hetak sama pawietowyje ŭłaści, za zhodaj naczalnika uradu, dziela pakryćcia wydatkoŭ pawietu, miesta, wołaści i obczestwa mohuć naznaczać zbor dadatkowych padatkoŭ.

× **Da rodnych miejsc.** Zajawy pražywajuczych u Wilni wysialencoŭ ab achwoci wyjechać da rodnych miejsc dajszli dawoli znacznaho czysła. Apracza raniejszych transportoŭ, hetymi dniami budzie wysłan z Wilni nowy wialiki transport ich. Da rodnych miesc buduć wywiezieny ŭsie wysialency i uciekaczy z Zachodu — ad Wieżbałowa. Usiaho wysyłajecca 1625 dusz; s-pamiž ich znacznaja czaść u Koŭnu.

× **Padwoz hreczki** (W.T.B.). Zakazany dla Wilni transport hreczki i prosa ŭžo prywiezien da miesta. Pradaža budzie adbywacca pawodłuh chlebowych kart. Pakul szto buduć dawać na duszu pa 1 funci hreczki. Proso budzie dadzieno tolki dabraczynnym instytucijam.

Apracza taho, padwiezien znaczny transport pszanicy, katoruju pieramieluć na wielmi pažyŭnyje krupy. Krupy hetyje buduć tak sama pradawać na chlebowyje karty.

× **Nowaja taksa na miasa.** (Apawieszczeńnie). „Prynimajuczy pad uwahu znaczny uzrost za aposzni czas cen na skacinu, Niamiecki Oberburhomistr—dziela karyści žycharoŭ miesta Wilni — pryznaŭ patrebnym pawialiczyć krychu najwyszejszyje ceny na miasa.

Ad 19 krasawika 1916 hodu naznaczajucca hetkije najwyszejszyje ceny na miasa u drobnym handlu (za rasiejski funt):

jaławiczyna	1 m.	50 f.	da 1 m.	70 f.
„ koszernaja	1 „	60 „	da 1 „	80 „
miasa biez kaściej u kuskach abo rublenaje	2 „			
palendwica	2 „	25 „		
cielacina	1 „	20 „	da 1 „	40 „
„ koszernaja	1 „	30 „	da 1 „	50 „
wantroba	1 „	10 „		
letkije		60 „		
tłustaść (łoj)	2 „	40 „		

× **Da atkryćcia gazowaho zawodu.** Badaj, szto gazowy zawod pacznie iznoŭ rabotu 22 krasawika. Choć gazowyje truby i krany u domach, kudy prawiedzien gaz, byli hetymi dniami ahledženy pradstaŭnikami gazowaho zawodu, adnak može być, szto dzie-nie-dzie praz szczyliny gaz budzie wychadzić na pawietre. Kab uściarahczysia možliwaj niebaspiecznaści ad hetaho, treba pilnawacca hetkich prawił:

Gazowyje truby pawinny być zaczynieny hłaŭnym kranam.

U pamieszczeńni, dzie wychodzić praz szczyliny gaz, nie ha ŭchadzić z ahniom. Dźwiery i wokny ŭ takich pamieszczeńniach treba ŭsie rasczynić i ŭraz že pawiedamić gazowy zawod (Mauežnaja 5).

× **Akružnaja kasa m. Wilni.** 21 krasawika atkrytaja pry Niamieckim Oberburhomistry akružnaja kasa m. Wilni paczynaje pracawać. Kassa atkryta u nižnim etažy Ratusza, Dominikanskaja 3, ŭchod A.

× **Proci paszyreńnia zaraźliwych chwarob.** Niamiecki oberburhomistr oficyalna apawieszczaje:

„Kab wyniszczyć maszkaru i much dy hetak pieraszkodzić raznoszeńniu imi zaraźliwych chwarob, zahadana:

1. Prynamsi dwa razy ŭ tydzień wa ŭsich damach miesta Wilni czyścić leświcy, ścieny i stalewań-

---

ihumiena supakoić ich, a kali scichli, pačaŭ dawodzić praŭdziwaści wiery unijackaj, stawiačy dowady s knih światych, užywanych prawasłaŭnymi. Manachi ničoha adkazać nia ŭmieli, tolki adzin da druhoha kazali: «Nie zdarma zawuć jaho dušechwatam». I razstalisia z im, jak z najlepšym pryjacielam. U Kijewi nawiarnuŭ Jozafat da unii adnaho łaŭnika z miestowaj rady i dwoch duchoŭnych, katoryje paźniej za uniju paniaśli śmierć mučenickuju. Šmat paciechi dla unii zrabiŭ Jozafat, nawiarnuŭšy na uniju bahatych senataraŭ Michała Druckaho-Sokolinskaho i Teodora Tyškiewiča.

Św. Jozafat biskupam.

Praz niekolki hadoŭ starannaj pracy, šmat zrabiŭ Jozafat u Wilni i wakolicach dla światoj wiery. Ohlad Božy praznačyŭ jamu nowaje pole da pracy na Biełarusi. Na katedry połackaho biskupstwa siadzieŭ ks. Gedeon Brolnicki, 90 hadowy starec, katory nia moh užo dahledzić usiaho, jak naležało. Woś, Mitrapalit Rutski, budučy ŭ 1617 h. ŭ Rymie, wystaraŭsia ŭ Papieža, kab Jozafata naznačyŭ biskupam da padmohi Brolnickamu, a pa śmierci jaho—Arcybiskupam połackim. Kali Rutski abjawiŭ heta Jozafatu, toj staŭ s płačam prasić, kab nie kłali na jaho hetkaj ciažaści, ale Mitrapalit adkazaŭ: „Čaho ad ciabie wymahaju, heta kaniečnie patrebno dla Chwały Božaj; pastanaŭleńnia majho nie zmianiu.“

12 listapada 1617 h. Jozsfat byŭ konsekrawany na biskupa. Na uračystaść hetu sabrałosia wielmi šmat wilencaŭ; adny z ich ciešylisia, što hety światy čaławiek dastaŭ wyšejšuju hodnaść, inšyje płakali, što ŭtraciać swajho apiekuna. Paśla konsekracii Jozafat zapiorsia ŭ swajej celi i praz 15 dzion razmyšlańniem i malitwaj pakraplaŭ swaje duchowyje siły da nowaj pracy. Kali wyježdžaŭ z Wilni, tymbolšy płač padniali biednyje, što dastawali ŭspamohi ad Jozafata. Pryjechaŭšy ŭ Połack, małady biskup adrazu pryciahnuŭ da siabie sercy ŭsich unijataŭ, a nawat niekatorych prawasłaŭnych. Ješče pry Brolnickim Jozafat pačaŭ šyrokuju pracu nad papraŭleńniem abyčajoŭ narodu, a ŭ asobnaści duchoŭnych. Tym bolš rabiŭ heta, kali Brolnicki na jaho ž rukach addaŭ Bohu dušu, a Jozafat sam zrabiŭsia Arcybiskupam.

Da połackaj katedry naležało šmat dwaroŭ i wiosak, u katorych siadzieli arendatary i časta kryŭdzili biednych sielan. Jozafat pastawiŭ nad hetym sumlennych ludziej i sam dahledaŭ, kab nikomu nia dziejałasia kryŭda. Za heta ŭsie ludzi dobraj woli wielmi lubili i pawažali biskupa i achwotna ŭnosili arendu, katoraja išła na patreby światyniaŭ i na biednych. Pry padmozie bahatych ludziej Jozafat adnawiŭ katedralnuju światyniu św. Zofii ŭ Połacku i kaścioły ŭ Oršy i ŭ Witebsku.

Niekatoryje dwary a nawat cerkwy, naležačyje da arcybiskupstwa połackaho, byli zahrableny samawolnymi walmožami, dyk Jozafat pawinien byŭ adbirać ich sudom, a praz heta narabiŭ sabie tym bolš worahoŭ. Adzin šlachcic, Korsak, pasłaŭ nawat złydnia, kab zabiŭ św. Biskupa, ale toje nieŭdałosia, i zahrableny manastyr wiarnuŭsia da taho, kamu naležaŭ. Adabraŭ i ŭparadkawaŭ zahrablenyje klaštary ŭ Mścisłaŭli i Bracławi. A najbolš staraŭsia ab toje, kab duchoŭnyje byli jak naležyć swietłymi i pabožnymi, kab dawali dobry prykład narodu, a barani Bože nia horšyli-by jaho žyćciom niahodnym. Dziela hetaho sklikaŭ što hod dyecezyalnyje synody, wizytawaŭ parachwii, kab paznać kožnaho ksiandza i jaho parachwijanaŭ. Napisaŭ prawiły žyćcia kapłanskaho, złoženyje z 48 punktaŭ, katoryje razasłaŭ padwłasnym duchoŭnym i nakazaŭ da ich stasawacca. Pomniačy słowy Pana Jezusa: „I druhije awiečki maju, katoryje nia jość z hetaj aŭčarni, i henyje patrabuju prywiaści i słuchać buduć hołasu majho, i staniecca adzin Pastyr i adna aŭčarnia“,—światy Jozafat usimi siłami staraŭsia paciahnuć de jednaści kaścielnaj prawasłaŭnych, i wielmi šmat ich nawaročawaŭ, ale za toje inšyje štoraz horš zajedalisia ŭ złości.

(Dalej budzie).

nia nad imi, dy ściany i stalewańnia ŭ suterenach. Kab sabranaje śmiećcio nie mahło być szkodnym, uraz że jaho palić.

Panadworki i adchodžyje miejscy dzieržać u czystaści.

Pawinnaść rabić heta ŭ zaniatych kwaterach uskładajecca na tamtejszych žycharoŭ, u niezaniatych, a tak sama na panadworkach—na upraŭlajuczych i haspadaroŭ damoŭ.

Warta chacia-by dwa razy pabialić wapnaj ściany i stalewańnia nad leświcami i ŭ suterenach.

2. U kuchniach i spižarniach najlepsz ustaŭlać wokny z naciahnienaj gazowaj tkańniu, spažyŭnyje pradukty prykrywać sietkaj s tej že tkani, naciahnienaj na asnowu z drotu (kloszami z gazy).

U kramach wystaŭlenyje dziela pradažy pradukty pawinny być prykryty hetkim samym sposabam.

3. Miasa možna wieźci praz miesto tolki dobra prykrytaje.

4. Wywazić śmiećcio — tolki szczylna zakrytymi wazami abo ŭ zakrytych naczyńniach.

Wykidać henaje śmiećcio možna tolki ŭ miejscach, naznaczenych asobnymi apawiesczeńniami. U tych miejscach budzie naładžena ŭsio, kab ad śmiećcia nie mahło-by być szkody: jaho buduć dezynfekawać, paluczy abo zakapywajuczy u ziamlu.

5. Dziela stajaczaj wady rabić, dzie možna, ścieki. Kali-ž hetaho zrabić nielha, z mienszych łužyn wadu wykaczać, a ŭ bolszych palić jaje saprolem. Saprol možna kuplać u miestowaj aptecy.

6. Za niespaŭnieńnie hetaho karacimuć, pawodłuh § 10 Prykazu Hłaŭnakamandujuczaho na Ŭschodzi ab sposabach zmahańnia z zaraźliwymi chwarobami, sztrafam hraszmi da 3.000 marak abo aresztam da 1 hodu. Pobocz s karaj sztrafam hraszmi može być naznaczena i kara „wastroham“.

× **Ahlad koni.** Niamiecki oberburhomistr oficyalna apawiesczaje: «Kab ustanawić czysło kaniej i ich pryhodnaść dla wajennych patreb u paszyrenych mieżach miesta Wilni, 26, 27 i 28 krasawika na Łukiszskim placu adbudziecca ahlad kaniej. U hetyje dni na 9 hadzinu ranicaj haspadary kaniej pawinny prywiaści:

26 krasawika—usich prywatnych kaniej s I palicyjnaj akruhi (3, 4 i 9 milicyjnyje cyrkuły);

27 krasawika—usich kaniej z II palicyjnaj akruhi (5, 6 i 7 milicyjnyje cyrkuły);

28 krasawika—usich kaniej s III palicyjnaj akruhi (1, 2 i 8 milicyjnyje cyrkuły).

«Razmieszczańnie kaniej na placu budzie adbywacca pad zahadam naznaczenych dziela hetaho czynoŭ palicii.

«Za poznuju jaŭku abo za niejaŭku kanja haspadara karacimuć.

«Kaniej ciapier rekwizawać nia buduć i pakinuć ich u haspadaroŭ. Kožnamu kaniu pry ahladzi buduć wypaliwać klejmo. Kalib pasla 28 krasawika byli prykmieczeny koni biez klejma, jany buduć konfiskowany i ŭziaty ad haspadaroŭ».

Z USIAHO KRAJU.

Nowyje szkoły.

BIEŁASTOK. (W.T.B.). „Bialyst. Ztg.“ danosić ab atkryćci 6-klasowych paczatkowych szkoł: 1—katalickaj i 1—žydoŭskaj.

WIESTKI Z RASIEI.

—:—

Kala wajny.

Ab pałažeńni rasiejcoŭ.

LONDYN (W. T. B.). Wajenny krytyk «Morning Post» razważaje ab nieudaczy aposzniaho rasiejskaho nastupleńnia. Jon kaže, szto ab pałapszeńni pałažeńnia rasiejcoŭ možna budzie hawaryć tolki tady, jak jany pawiaduć ahulny szturm na bierazi mora. Pakul czyhunka z Wilni u Dźwinsk znachodzicca ŭ niamieckich rukach, nielha kazać ab rasiejskaj udaczy.

Reakcyoniery choczuć zhody.

SOFIJA (W.T.B.). Bołharskije hazety drukujuć dasłoŭna zajawu prawych deputatoŭ rasiejskaj Dumy, katoraja była praczytana ŭ Dumie kijeŭskim deputatam. Dakument hety, wyklikaŭszyj, pawodłuh słoŭ «Russk. Sł.», sensaciju, kanczajecca hetkimi sławami:

„My doŭha abdumywali karyść ad wajny i pierekanalisia, szto narod nia chocze wiaści jaje dalej. My nia zmuczeny, ale daŭniejszaho entuzjazmu ŭ nas nima. My daloki ad taho, kab pakorna spoŭnić žadańnia niemcoŭ, ale nie admaŭlajemsia ad mažliwaści prychilnaj zhodnaj umowy, kali na toje budzie patreba. Kali nima ćwiordaj peŭnaści ŭ pabiedzi, dyk pawinnaść hasudarstwiennych mužoŭ nie wystaŭlać ciarpliwaści narodu na strasznyje spróby.“

Rasiejskije hazety ab mowi kanclera.

S Sztokholmu danosiać:

Rasiejskije hazety drukujuć pramowu kanclera ŭ karotkich adryŭkach i najbolsz biez nijakich swaich uwah. Hazeta „Dień“ pisze: „Mowa kanclera wielmi charakterystycznaja. Jon adkidaje wyraznuju prahramu i daje tolki ahulnyje pahlady — u dwuch sprawach: jon kaže tolki ab Bełhii, Polszczy i niekatorych wakolicach Zachodniaj Rasiei. Jon nie haworyć niczoha wyraznaho. Fraza, szto Pryweślinski Kraj u buduczyni nie pawinien dalej słužyć za miejsco dziela napaści z jaho na Niamieczczynu, pakazwaje, szto Niamieczczyna i Aŭstryja choczuć zaŭładać im, niczoha nia, kažuczy jakoje budzie ŭ im zawiedzieno ustrojstwa.“

„Birž. Wied.“ piszuć: „Betmann ciereszczi skazaŭ swaju daŭno abiecanuju pramowu. Ton jaje u stasunku da niepryjacieloŭ — hroziaczyj. Mo’ niamiecki narod jamu i udascca zahypnatyzawać, ale sajuźnikoŭ heta nie aszukaje i nie napałochaje. Jany nia złožać aružža datul, pakul teŭtoncy nia buduć adkinuty da naležnych hranic i nie pierestanuć być hrożbaj dla swabody i kulturnaho razwićcia wialikich i małych narodaŭ.“

Inszyje hazety abo zusim nie razważajuć mowy Kanclera, abo abmiežywajucca frazami ahulnaho charaktaru.

Lepiej pozna, czym nikoli.

Hazety u Chrystianii danosiać, szto Rasieja zakazała u Amerycy 250 padwodnych łodak, s katorych 200 možna było-by wazić na wajennych parachodach. Padwodnyje łodki bytcym-to buduć budawać u rasiejskich dokach pad nahladam amerykanskich inženieroŭ.

Japonskije boty.

KOPENHAGA (W.T.B.). Adzin japonski handlowy dom dastaŭ nowy zakaz ad rasiejskaho uradu na 300.000 par sałdackich botaŭ. Usiaho Rasieja zakazała ŭ Japonii dahetul sałdackich botaŭ na 60 miljonaŭ marak.

Naznaczeńnia.

PIECIARBURH (W.T.B.). Hienerał Frołow, katory zawiedywaje dastaŭkaj prawijantu na paŭnoczna-zachodnim fronci, i senatar, tajny sawietnik Garin naznaczeny statssekretarami wajennaho ministerstwa.

Ahlad pałonnych.

BERLIN (W.T.B.). «Lok. Anz.» danosić:

U Czycie, jak pisze uschodniasybirskaja hazeta «Pryamurje», znachodzicca ciapier delegacija szwedzkaho «czyrwonaho Kryža», katoraja zanimajecca raz'iaczaj padarunkoŭ niamieckim i aŭstro-wenhierskim pałonnym.

Z hramadzkaho žyćcia.

Na «pabyŭku».

PIECIARBURH (W.T.B.). Carskim ukazam Duma i Hasudarstwienny Sawiet raspuszczeny da 29 maja.

Skromny dar.

ŽENIEWA (W.T.B.). Jak danosić s Pieciarburha «Temps“, rasiejskije ŭłaści žuiali zabaronu s polskich hymnoŭ: «Boże, coś Polskę» i «Jeszcze Polska nie zginęła», za katoryje piersz karali ssyłkaj u Sybir. Heta—«znak serdecznaści polska-rasiejskich stasunkoŭ», katory wyzwaŭ u pałakoŭ wielmi szczyruju padzieku...

Pałaženńie łatyszoŭ i estoŭ.

BERLIN (W.T.B.). Jak pisze łatyszskaja hazeta «Lihdums», rasiejskaje prawicielstwo zahadało wywiaści z Liflandii i Estlandii ŭsiu tamtejszuju zawodnuju skacinu. Niaczutaja systema zamaryawańnia hoładam tamtejszaho nasialeńnia dachodzić najwyszejszaj, straszennaj miery.

Pazyki i žydoŭskaja sprawa.

My ŭžo adznaczywali, szto predstaŭniki amerykanskich bankoŭ, katoryje nidaŭna pryježdžali ŭ Pieciarburh, skazali rasiejskamu prawicielstwu, szto zrabić pazyku ŭ Amerycy Rasieja može tolki tady, kali pieramienicca jaje unutrenaja palityka, asabliwa u stasunku da žydoŭ. Z hetaj pryczyny nielha dumać, kab pazyku udałosia zrabić u Amerycy: zajawy predstaŭnikoŭ prawicielstwa u Dumie u atkaz na zaprosy ab uciśku žydoŭ pakazali, szto ždać pieramien—nielha.

Hetak amerykanskije hroszy buduć dla Rasiei niedastupny,—a jak wajennyje wydatki Rasiei dachodziać—pawodłuh oficyalnych wiedamaściej—65 miljonaŭ marak u dzień, dyk jasna, czamu rasiejski minister finansoŭ nie raz adznaczywaŭ pierad Dumaj, szto jon hatoŭ ustupić druhomu swajo miejsco. Ciapier nieabaspieczenych załatym zapasam rasiejskich papierowych hroszy jość na 8 miljardoŭ marak. Pry takich warunkach amerykanskije bankiry tolki prykrywajuć niesachwotu pazyczać maskalom hroszy swaim judofilstwam.

«Pa hubie ciakło, a ŭ rot nie papała».

Jak wiadoma, niamieckich kołonistoŭ na Wałyni, u Taŭrydzie i Chersoni wyhaniajuć z ich haspadarak—bytcym dziela taho, kab addać ich sielanam. Hetym chacieli niaudzkaje pierasledawańnie «inorodcoŭ» zahładzić «patryotyzmam». Ciapier-že wyjawiłosia, szto byŭszuju niamieckuju ziamlu skuplajuć wialikije ziemleŭładalniki ŭ afierysty. Adzin tolki hraf Tatiszczew kupiŭ zrazu 1.600 dziesiacin.

«Lisznije» ludzi.

SZTOKHOLM (W.T.B.). «Russk. Sł.» danosić pad zahałoŭkam «Lisznije ludzi»:

U Kastramu prybyło 1600 niamieckich kołonistoŭ. Hubernatar danosić, szto jon nia maje dla ich ani miejsca ani strawy i admaŭlajecca puścić ich u horad. Ludzi tyje hetak pakinuty na śmierć ad hoładu!

Post na Wialikdzień.

BERLIN (W. T. B.). Jak pisze «Voss. Ztg.», rasiejskaja sielska-haspadarskaja kamisija pastanawiła prasić ministerstwo sielskaj haspadarki asobnym zakonam ustanawić dwa posnyje dni na tydzień. Minister s.-hasp., Naumow, adnak, daloka apiaredziŭ hetaje žadańnie i, paczynajuczy ad 1 krasawika, zabaraniŭ pa ŭsiej Rasiei rezać skacinu u aŭtorak i czećwier, a ŭ sieradu i piatnicu—pradawać miasa i hatawać u straŭniach miasnuju strawu.

Z usiaho świetu.

—:—

Socyalisty za mir.

Italjanski urad zabaraniŭ pa ŭsiej Italii ustraiwać schody socyalistoŭ u dzień rabotnickaho świata 1 maja.. Socyal-demokratycznyje hazety kliczuć narod wyjawić swaje žadańnie zrabić zhodu na wialikich schodach. U Rymie i wakolicach namieczena 30 «majowych» schodoŭ.

Zmiena nastrajeńnia.

„Pester Lloyd“ danosić z Bukaresztu:

Wajenny krytyk hazety „Adverul“, wyszejszy aficer, u staćci „Wajennyje hypotezy“ pisze ab paryžskaj konferencii. Pierewahu siaredniaеŭropejskich dzieržaŭ jon baczyć u manewrowańni na „ŭnutrenaj linii“ i možliwaść udaczy sajuźnikoŭ baczyć tolki ŭ supolnym nastupleńni adrazu na ŭsich frontach. Jon razhledaje nastupleńnie rasiejcoŭ i kaže, szto rasiejcy pry najlepszych warunkach mahli by dajści da linii Wisły tolki ŭ kancy 1916 hodu. Dziela nastupleńnia ŭ Haliczyni trebaŭob Rasiei ŭwiaści ŭ bitwu ad 2 da 3 miljonoŭ sałdatoŭ. Jakije wialikije ni byli by zapasy Rasiei, ŭsiož taki možna sumlewacca, kab meta Rasiei była apraŭdana hetkaj staŭkaj.

Staćcia heta, napisanaja wajennym, katory doŭhi czas dawodziŭ, bytcym sajuźniki pawinny napeŭna pieremahczy i razhramić Niamieczczynu, zrabiło silnaje ŭraženńie.

Starańnie Papieža ab zhodzi.

Papież užo nie raz prabawaŭ karystać z momentu, kab pałažyć kaniec straszennaj wajnie. Jak danosić s peŭnaj krynicy rymski karespandent hazety «Tiyd», Papież manicca wykarystać i aposznije pramowy niamieckaho kanclera i anhlickaho premjer-ministra, kab stwaryć asnowu dziela pierehaworoŭ ab warunkach zamireńnia. Hetu wiestku paćwierdžaje i hłaŭnaja hazeta niamieckich katalikoŭ «Koelnische Volkszeitung».

Papież i sajuźniki.

Aŭstryjackaja hazeta «Reichspost», b. orhan zabitaho naśledników Ferdynanda, pawodłuh słoŭ wysokaj asoby z Rymskaj Kuryi pisze:

„Hazety pisali, szto pryjezd b. pasła Francii, Nissara, i anhlickaho pasła, Howarda, ŭ Watykan mieŭ metu adnawić pierarwanyje stasunki Francii z Świataj Stalicaj. Hetyje wiestki pakazwajuć, szto tyje hazety zusim nieznajomy s praŭdziwym nastrajeńniem Papieža, katory ciapier dumaje tolki ab adnym: kab pałažyć kaniec suświetnaj wajnie i dziela hetaho zawiazać miž wajujuczymi pierehawory. Pakul nia budzie zhody, Papież budzie zajmacca tolki ciakuczymi sprawami sztodziennaho žyćcia, nowymi palitycznymi pytańniami nie cikawicca. Dumka pasłać nuncija u Franciju pierad kancom wajny piereczyć usim dyplomatycznym tradycijam Świataj Stalicy. Kali Francija papraŭdzi czuje siabie katalickaj dzieržawaj, dyk jana pawinna nanowa pierehladzieć zakon ab addzialeńni kaściola ad hasudarstwa i nanowa naznaczyć pastajannaho pasła pry Watykani“.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan».